

FULL d'INNOVACIÓ DOCENT en EDUCACIÓ SUPERIOR

Abril

05

SUMARI

«Avui parlem...»

- La formació com a estratègia facilitadora de canvi en l'Espai Europeu d'Educació Superior
Francesc Xavier Moreno Oliver

«Què en podeu dir de...»

- Projectes d'innovació per a la millora de la qualitat docent: tipologia dels projectes que han rebut ajuts per al curs 2004-2005
Maite Martínez González

«Coneixes...?»

Tot conversant amb el doctor Adolfo Perinat Maceres

«Informacions»

Formació IDES
gener-febrer 2005

Universitat Autònoma de Barcelona

AVUI PARLEM...

La formació com a estratègia facilitadora de canvi en l'Espai Europeu d'Educació Superior

La construcció europea en l'àmbit de l'educació superior ha passat de ser una idea genèrica a una realitat de processos reals que plasmen el reconeixement mutu de la formació entre universitats.

Els agents integrants de l'Espai Europeu d'Educació Superior han de constituir-se en catalitzadors d'aquest moviment, actualitzats per una formació constant que els permeti, mitjançant l'intercanvi en tot l'àmbit europeu, el desenvolupament de les eines conceptuals i pràctiques comunes requerides. A ningú no se li amaga la importància que els esmentats agents (alumnat, professorat, entitats i institucions acadèmiques...) se sentin acadèmicament segurs, còmodes i motivats en tot l'espai europeu, gràcies a un procés «globalitzador» de posada en comú d'experiències, mètodes, reflexions, accions i requeriments d'exigència acadèmica, perquè es creï un àmbit comú en què tots se sentin integrats gràcies a procediments d'homologació, intercomunicació i regularització comunitàries.

Per contribuir a això cal una formació per a l'educació superior, que assumeixi que «de l'aportació del millor de cadascú sorgirà el millor per a tots», a la qual no podem ser aliens. Així, la tradició universitària europea (generalitzant: «l'educació superior») es mantindrà viva i s'enriquirà mitjançant la intercomunicació de les tradicions que la componen. En aquesta tradició viva considerem les seves activitats d'innovació i projecció cap al futur, que contínuament busquen la seva actualització i millor acomodació a les necessitats d'una societat d'aspectes múltiples i conseqüent amb el lema «unida en la diversitat», proposat com a divisa europea.

Alguns dels aspectes que cal preveure en aquesta formació necessària, facilitadora del canvi a través de la intercomunicació

comunitària, poden resumir-se en els principis següents:

- La nova cultura docent nascuda d'aquesta posada en comú europea ha de respondre als nous reptes que la societat contínuament planteja en el pla cultural, econòmic, educatiu, etc.
- El perfil del professor que s'ajusta a aquestes demandes és el d'un docent autònom; reflexiu; amb una capacitat crítica cap a la seva pràctica docent que li permeti una continuada modificació i millora d'aquesta; bon coneixedor i comunicador de la seva especialitat; molt conscient del valor de la interacció en els processos d'ensenyament-aprenentatge, i dinamitzador i col·laborador actiu amb la institució docent en els processos d'intercanvi acadèmic europeu.

Per a això es requereix, entre d'altres, la posada en marxa d'activitats que s'inscriuin en un impuls d'intercanvi europeu innovador, la publicació de materials especialitzats, la planificació d'accions formatives que ajudin a plantejar i aconseguir «l'aprenentatge de l'alumne com a eix central» d'un procés que té com a «objectiu final aconseguir les competències de l'alumne assumides en tot l'espai europeu».

En conseqüència, les activitats de formació del professorat encaminades a estendre les idees i capacitats exposades són primordials en l'estratègia que facilitarà l'adaptació continuada als nous requeriments; en aquest sentit, l'IDES fa una oferta permanent de formació i genera per al professorat espais d'intercanvi d'idees, experiències i realitats docents que permetin l'assumpció de les millors aportacions possibles.

QUÈ EN PODEU DIR DE...

Projectes d'innovació per a la millora de la qualitat docent: tipologia dels projectes que han rebut ajuts per al curs 2004-2005

En la convocatòria DURSI del 2004 es van concedir ajuts a un total de catorze projectes d'innovació docent. La tipologia dels projectes d'innovació presentats es podrien classificar en tres categories:

- Projectes de tipus A: orientats a desenvolupar materials docents que possibiliten l'aprenentatge interactiu bimodal i l'autonomia de l'estudiant.
- Projectes de tipus B: introdueixen metodologies innovadores orientades a la conversió de la docència actual en el model ECTS.
- Projectes de tipus C: dirigits a millorar les pràctiques que fan els alumnes.

En la mateixa convocatòria, la UAB va concedir un total de catorze ajuts suplementaris als projectes que no havien rebut suport per part del DURSI i que van presentar la sol·licitud de nou amb els canvis convenients.

Per tant, vint-i-vuit projectes d'innovació van rebre ajuts a la docència en ambdues convocatòries durant el curs 2004-2005.

La distribució dels ajuts segons la tipologia anterior es representa al gràfic següent:

Aquesta distribució és similar a la tendència dels projectes que es van con-

cedir en la convocatòria anterior (2003-2004, *Full IDES* núm. 1).

Els projectes que actualment es desenvolupen fan referència a la creació de materials orientats a reforçar el treball autònom de l'estudiant, a partir de la utilització de noves tecnologies, sigui digitalitzant materials docents o desenvolupant aplicatius interactius que fomentin l'autoaprenentatge aproximant a l'alumne a la realitat a través d'imatges. Representen un 67 % dels projectes.

En segon lloc, amb un 18 % hi hauria aquells projectes que actualment desenvolupen una estratègia docent innovadora, sigui per al conjunt d'una titulació (aprenentatge a través de casos) o específica de matèria. Aquest tipus de projectes ha disminuït respecte de la convocatòria 2003-2004.

Per acabar, amb un 15 %, hi hauria els projectes dirigits a millorar la relació teoria-pràctica, que en la convocatòria anterior tan sols representaven el 9 %.

La distribució dels projectes per departaments és la següent:

Els projectes de tipus A (19) corresponen a professors dels departaments de:

- Biologia
- Comunicació Audiovisual i Publicitat (2 projectes)
- Didàctica de la Llengua, de la Literatura i de les Ciències Socials
- Didàctica de la Matemàtica i de les Ciències Experimentals (3 projectes)
- Filologia Catalana (2 projectes)
- Filologia Anglesa i Germanística
- Geografia
- Geologia
- Història
- Microscòpia Electrònica
- Pedagogia Aplicada
- Psicobiologia i Metodologia de les Ciències de la Salut
- Psicologia Social
- Sanitat i Anatomia Animals

Els projectes de tipus B (5) corresponen a professors dels departaments de:

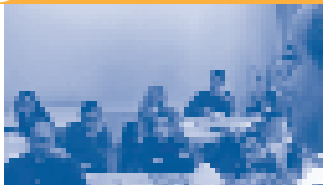
- Didàctica de la Matemàtica i de les Ciències Experimentals
- Pedagogia Aplicada (2 projectes)
- Pediatria, Obstetrícia i Ginecologia i Medicina Preventiva
- Química

Els projectes de tipus C (4) corresponen a professors dels departaments de:

- Biologia Cel·lular, Fisiologia i Immunologia
- Economia de l'Empresa
- Pedagogia Sistemàtica i Social
- Psicologia Bàsica, Evolutiva i de l'Educació

L'adaptació a l'Espai Europeu d'algunes titulacions en el pla pilot i l'interès del professorat per experimentar noves estratègies docents són, possiblement, la causa del panorama innovador que es presenta.

CONEXES...?

Tot conversant amb el doctor Adolfo Perinat Maceres

El Dr. Perinat actualment és catedràtic emèrit de Psicologia de la UAB. Físic de formació, es va doctorar en Sociologia a la Universitat de París. És professor de la nostra universitat des de 1972, i el seu àmbit d'investigació és el desenvolupament i la comunicació humana.

Fa molt poc que el Dr. Perinat ha vist publicat el seu llibre *Conocimiento y educación superior: nuevos horizontes para la universidad del siglo XXI* (Barcelona: Paidós). Atesa l'actualitat de la temàtica, des de la nostra unitat hem volgut anticipar al campus les raons que l'han portat a elaborar la seva opinió sobre l'estat de la universitat.

Ens pot explicar què l'ha mogut a escriure el seu llibre?

Aquest llibre recupera uns cursos de doctorat que he anat impartint des de l'any 2000 a la UAB i en universitats de Colòmbia i Veneçuela. Acabo de jubilar-me després de trenta anys de fer de professor a la UAB i, com a professor visitant en universitats estrangeres, conec bastant el món acadèmic. Per això brindo aquest llibre com una reflexió sobre l'activitat docent del professor universitari, buscant, òbviament, la seva millora. L'Espai Europeu d'Educació Superior és una excel·lent conjuntura per a això.

Llavors, el seu llibre és una mena de testament acadèmic o més aviat són unes memòries?

La primera frase que obre el llibre és: «Aquest llibre és un fòrum», un lloc de discussió, d'intercanvi d'idees i de possibles iniciatives. És una crida a la «presa de consciència». Dit això, és evident que en el llibre hi ha abundants retalls de vivències. El llibre reflecteix també la temàtica dels cursos de doctorat. Al començament, el nucli era la comunicació professor-alumnes. Aviat va saltar a primer pla que tot acte comunicatiu (i la docència ho és) es realitza en un context. D'aquí, el pas a l'anàlisi de la universitat com a institució.

En el text no s'escatimen ironies en abordar el tema de la cultura institucional universitària.

No és aquí on es manifesta un grau de denúncia?

Els actors institucionals (docents i discent) estan tremendament constrets per unes «maneres de fer». Hi ha unes rutines i una falta d'imaginació desesperants per canviar-les. Afegit a això també hi ha uns jocs de poder ferris, uns rols (professors/alumnes) i uns hàbits de treball ben cristal·litzats que ens permeten fer una avaluació de com s'estudia i com s'aprèn. Tot això són ingredients de la cultura universitària. No ens enganyem: el procés de Bolonya remou els fonaments d'aquesta cultura.

Vostè al·ludeix a l'activitat docent del professor universitari, però sembla que hi concentra la seva atenció en contraposició a l'activitat investigadora que en queda a l'ombra.

La investigació travessa un bon moment al nostre país. I està incentivada per totes les instàncies oficials i no oficials. Amb la docència succeeix el contrari. Aquest és un desequilibri feridor a la universitat. La formació de les persones és bàsica, és la funció primordial de la universitat (la que va presidir els seus començaments medievals). I això no és anar en contra de la investigació. És més, sostinc que el bon professor ha de ser, a més a més, un bon investigador.

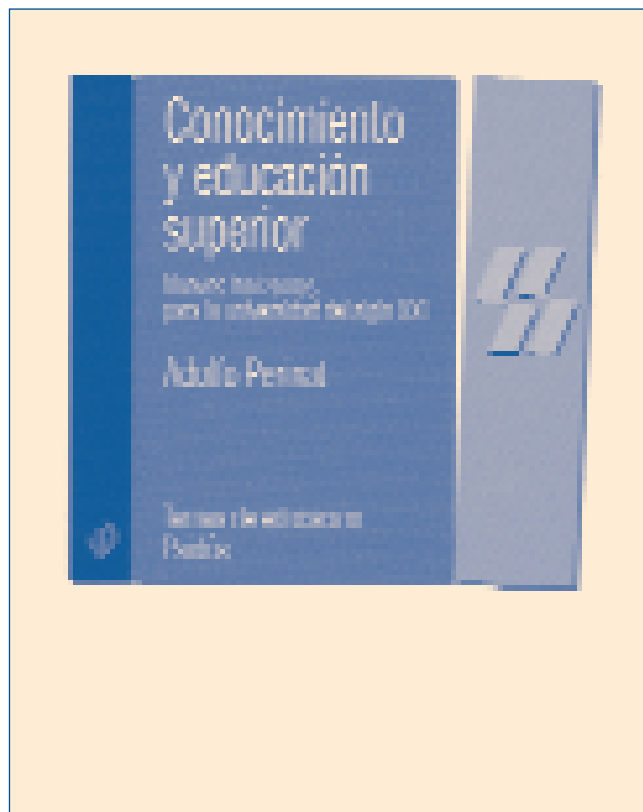
Fins on creu vostè que fa una crítica poc piadosa del funcionament de la institució universitària?

He tractat de fer una observació desapassionada sobre com són les coses, lluny de fer denúncies i, encara menys,

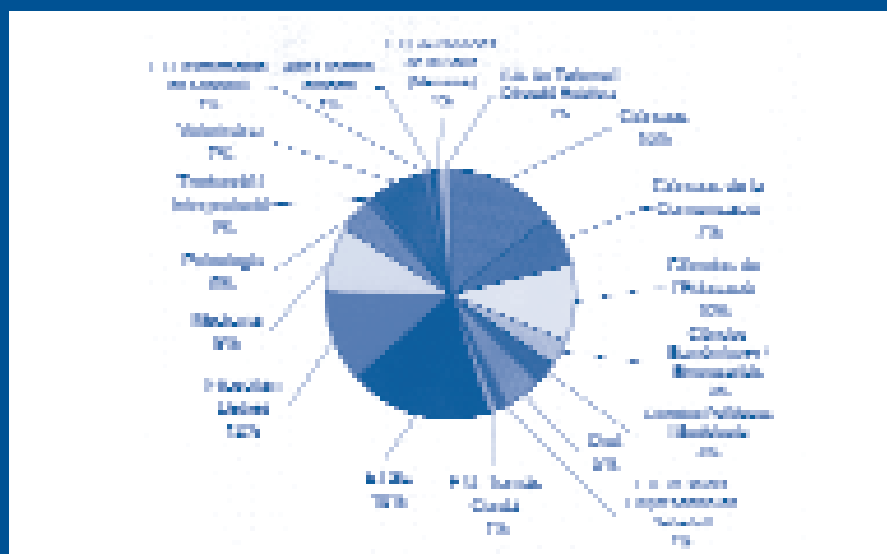
un pamflet. Estic convençut que molts lectors diran en llegir el llibre: «Però si això jo també ho puc dir».

En quina mesura creu que una instància com l'IDES pot contribuir a gestionar el canvi cap a una nova orientació docent?

És clar que hi pot contribuir. Un fet és haver reelaborat ja la idea de «ser competent», anant més enllà de l'insistent cant a la competició –amb els seus vencedors i perdedors– com a motor del progrés i prova de foc del prestigi. Aquest model que proposeu: saber (coneixements), saber fer (habilitats) i ser (actituds) és excel·lent. A més a més, redimeix la competència del seu llast social-darwinista i economicista. Una altra activitat important són els diferents seminaris d'actualització que oferiu sobre mètodes i estratègies docents, que, segons tinc entès, són seguits amb molt interès. Us desitjo molt d'èxit.

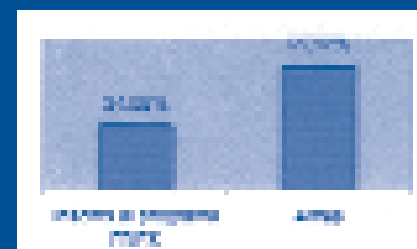

Durant els mesos de gener i febrer de 2005, la Unitat IDES ha portat a terme la tercera de les seves ofertes d'activitats de formació destinades als docents universitaris. Les dades següents reflecteixen els indicadors de participació.

Participació al programa FDES dels participants inscrits

Matriculats	584	
Assistents	416	71,23%
Assistents acreditats	367	62,84%

Unitat d'Innovació Docent
en Educació Superior (IDES)

Edifici A
Campus de la UAB
Universitat Autònoma de Barcelona
08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès)

Tel.: 93 581 41 66
Fax: 93 581 41 67
ides@uab.es
www.uab.es/ides

Equip de la Unitat

Dr. Joan Rué
Director

Dra. Maite Martínez
Responsable d'Innovació

Dr. Francesc Xavier Moreno
Responsable de Formació

Edició i impressió
Servei de Publicacions
de la Universitat Autònoma de Barcelona

